

**INGLIZ TILINI O'RGANISHDA AKADEMIK SO'ZLARNI TUSHUNISH
VA ULARNI GAPLARDA QO'LLASH USULLARI**

Ismoilov Javohir Alisher o'g'li

Toshkent Kimyo-Texnologiya Instituti,

Ingliz tili fani stajyor-o'qituvchisi

Email: javohir19980206@gmail.com

Tel: +998910100890

Annotatsiya: Akademik so'zlarni tushunish va ularni to'g'ri qo'llash til o'rganishda muhim omillardan biridir. Ushbu maqolada ingliz tilidagi akademik leksikani samarali o'zlashtirish usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, kontekst orqali o'rganish, interaktiv mashqlar va yozma amaliyot yordamida so'z boyligini oshirishning ahamiyati yoritiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, akademik so'zlarni faol o'rganish o'quvchilarning ilmiy matnlarni tushunish va ishlab chiqish qobiliyatini oshiradi.

Kalit so'zlar: akademik leksika, ingliz tili, so'z boyligi, kontekstual o'rganish, ta'lim metodlari, ilmiy yozuv.

Kirish

Ingliz tilida akademik nutq shakllantirish va ilmiy matnlarni tushunish uchun akademik so'z boyligining o'rni juda muhimdir. Ko'pgina ilmiy maqolalar va tadqiqot ishlarida odatdagi so'zlardan farqli ravishda maxsus akademik leksika qo'llaniladi (Coxhead, 2000). Akademik so'zlarni bilish o'quvchilarning insho yozish, ilmiy tadqiqot olib borish va rasmiy muloqot qilish qobiliyatini oshiradi. Tahlillarga ko'ra, ingliz tilini o'rganayotgan talabalar uchun akademik so'zlarni chuqur o'rganish ularning umumiy til bilish darajasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi (Nation, 2001). Shu sababli, ushbu maqolada akademik leksikani samarali o'zlashtirishning asosiy usullari muhokama qilinadi.

Asosiy qism

1. Akademik so'zlarni tushunish va ularning ahamiyati

Akademik so'zlar odatiy kundalik so'zlardan farqli ravishda ilmiy va rasmiy matnlarda qo'llaniladi. Masalan, 'analyze' (tahlil qilish), 'assess' (baholash), 'hypothesis' (faraz) kabi so'zlar akademik diskursning muhim qismlaridir (Coxhead, 2000). Bu so'zlar o'ziga xos xususiyatlarga ega:

- **Aniqlik va maqsadlilik** – Akademik so'zlar aniq ma'noga ega bo'lib, ortiqcha tushunmovchiliklarga yo'l qo'ymaydi.

- **Rasmiylik** – Ilmiy matnlar rasmiy tilda yozilgan bo'lib, ular murakkab leksik birliklarni o'z ichiga oladi.

- **Kontekstga bog'liqlik** – Akademik so'zlarni o'zlashtirishda ularning turli matnlarda qanday ishlatilishini o'rganish muhimdir.

2. Akademik so'z boyligini rivojlantirish uchun quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

1. Kontekst orqali o'rganish – So'zlarni mustaqil ravishda yodlashning o'rniga, ularni kontekstda qanday qo'llanayotganini o'rganish foydalidir (Schmitt & McCarthy, 1997). Masalan, 'evaluate' (baholash) so'zi qanday turli kontekstlarda ishlatilishini tushunish uning ma'nosini mustahkamlashga yordam beradi.

2. Ilmiy maqolalar va darsliklarni o'qish – Akademik so'zlarni samarali o'zlashtirish uchun ilmiy maqolalar va darsliklardan foydalanish muhimdir.

3. So'zlarni interaktiv usullar bilan o'rganish – Online lug'atlar, fleshkartalar va viktorinalardan foydalanish akademik leksikani mustahkamlashga yordam beradi.

4. Yozma amaliy mashqlar bajarish – Akademik so'zlarni yozma ravishda ishlatish, insho va maqolalar yozish orqali so'z boyligini oshirish mumkin.

5. Og'zaki nutqda ishlatish – Akademik leksikani mustahkamlash uchun og'zaki prezentatsiyalar va muhokamalar o'tkazish samarali hisoblanadi.

Xulosa Akademik so'zlarni tushunish va ularni samarali qo'llash ingliz tilini o'rganishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, talabalar akademik leksikani yaxshi o'zlashtirganlarida, ularning ilmiy matnlarni tushunish darajasi va insho yozish qobiliyati ham sezilarli darajada yaxshilanadi (Nation, 2001). Shu sababli, akademik leksikani o'rganishda kontekstual yondashuv, interaktiv metodlar va yozma hamda og'zaki mashqlar katta ahamiyatga ega. Talabalar uchun ilmiy maqolalar va akademik darsliklarni o'qish, og'zaki nutqda akademik so'zlarni qo'llash va yozma topshiriqlar bajarish samarali natija beradi. Kelgusida akademik leksika bo'yicha qo'shimcha tadqiqotlar olib borish va yangi o'qitish metodlarini ishlab chiqish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

Bauman, J. (2009). Vocabulary Learning Strategies. Cambridge University Press.

Coxhead, A. (2000). A New Academic Word List. TESOL Quarterly, 34(2), 213-238.

Hyland, K. (2006). English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book. Routledge.

Nation, P. (2001). Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge University Press.

Schmitt, N., & McCarthy, M. (1997). Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy. Cambridge University Press.

Swales, J. M., & Feak, C. B. (2012). Academic Writing for Graduate Students. University of Michigan Press.

